

Kennisuitwisseling met de VS op het gebied van klimaatverandering en kustontwikkeling

In het kader van de viering van vierhonderd jaar handelsbetrekkingen tussen New York en Nederland vond begin september in New York het H2O9-forum 'Water Challenges for Coastal Cities - From the Dutch Delta to New York Harbor' plaats. Het doel was mogelijkheden te verkennen voor samenwerking en kennisuitwisseling tussen Nederland en New York betreffende de wateruitdagingen van de 21e eeuw.

De Provincie Noord-Holland verzorgde samen met het New York State Department of Environmental Conservation een bestuurlijke discussie en een deskundigensessie met de titel 'Beheer van het kustgebied in een veranderend klimaat: regulering en veerkracht'. Overige deelnemers waren het ministerie van Verkeer en Waterstaat, het Hoogheemraadschap van Delfland, Nature Conservancy, het New York City Department of Environmental Protection en het US Army Corps of Engineers. Gesproken werd over de knelpunten met betrekking tot integrale kustontwikkeling in relatie tot klimaatverandering en de verschillen en overeenkomsten tussen de Verenigde Staten en Nederland. Een belangrijke overeenkomst is dat beide landen zich met het oog op de opwarming van de aarde moeten aanpassen aan de stijging van de zeespiegel. De gehanteerde strategie ten aanzien van kustbeheer verschilt.

Preventie versus risicobeheersing

In Nederland, waar de duinen en dijken als primaire functie de bescherming van het achterland hebben, is ervoor gekozen de kustlijn structureel op de huidige plaats te houden. Het waterveiligheidsbeleid is gericht op preventie met hoge veiligheidsnormen voor bebouwing achter de waterkering. In de VS heeft de kust meestal geen beschermende functie voor het achterland. Er is een grote economische druk om de kuststrook te ontwikkelen en nauwelijks politieke wil om deze ontwikkeling te beperken. De kans op

schade bij erosie en orkanen neemt daarom toe.

In het federale beleid wordt de nadruk gelegd op het verminderen van de economische en maatschappelijke gevolgen van overstromingen en op het verzekeren van bebouwing in de risicozone. Het National Flood Insurance-programma geeft standaarden (zoals bouwvoorschriften die gevolgschade beperken) en verzekert het risico van de gevolgen van overstromingen als aan deze voorschriften is voldaan. Overstromingsrisicokaarten vormen de basis voor de berekening van verzekeringspremies. De verantwoordelijkheid om met de gevolgen van overstroming om te gaan, wordt voornamelijk bij de burger gelegd. De taak van de overheid ligt tevens bij het ontwikkelen van rampen- en evacuatieplannen en het informeren van de burger over wat te doen bij een dreigende overstroming. Hierbij gebruikt men goed georganiseerde publiekscampagnes.

Publiek versus privaat belang

Waar het Nederlandse kustbeleid gericht is op beschermen en vasthouden, is de aanpak van de VS veel meer gericht op het accepteren van risico's en het na een ramp snel weer op orde brengen van de samenleving. Dit verschil valt deels te verklaren doordat de gevolgen van een overstroming in Nederland al snel op nationale schaal merkbaar zijn, terwijl ze in de VS meestal lokaal zijn. De kuststrook is daarnaast veelal in handen van particulieren of projectontwikkelaars. Onderhoudsmaat-

regelen dienen dus meestal een lokaal of particulier belang. Dit heeft gevolgen voor de organisatie van kustonderhoud: er is geen samenhangend beleid op nationaal- of staatsniveau, en er bestaat geen structurele (nationale) financieringsbron (zoals bij ons). De financiering van kustonderhoud gebeurt op projectbasis, met co-financiering van belanghebbende partijen.

Regionale samenhang

In Nederland vervullen de provincies een belangrijke functie in de regionale samenhang tussen ruimtelijke ordening en water. In de VS is ruimtelijk beleid een zaak van de lokale overheid. De staten hebben enige bevoegdheid, maar de federale overheid nauwelijks. Door een combinatie van een overvloed aan ruimte en gebrek aan regie daarop, versnippering van bevoegdheden en een sterke eigendomsrecht-traditie (rechtszaken bij overheidsbemoedigen), is een integrale aanpak van ruimtelijke ordening en water beperkt ontwikkeld en is het lastig klimaatvraagstukken adequaat aan te pakken. Zo bestaan in New York State zo'n 1400 lokale overheden die elk 'hun eigen ding' doen aan de kust. Een belangrijke uitdaging daardoor is hoe te komen tot een gedragen visie op (klimaatbestendige) kustontwikkeling en -veiligheid.

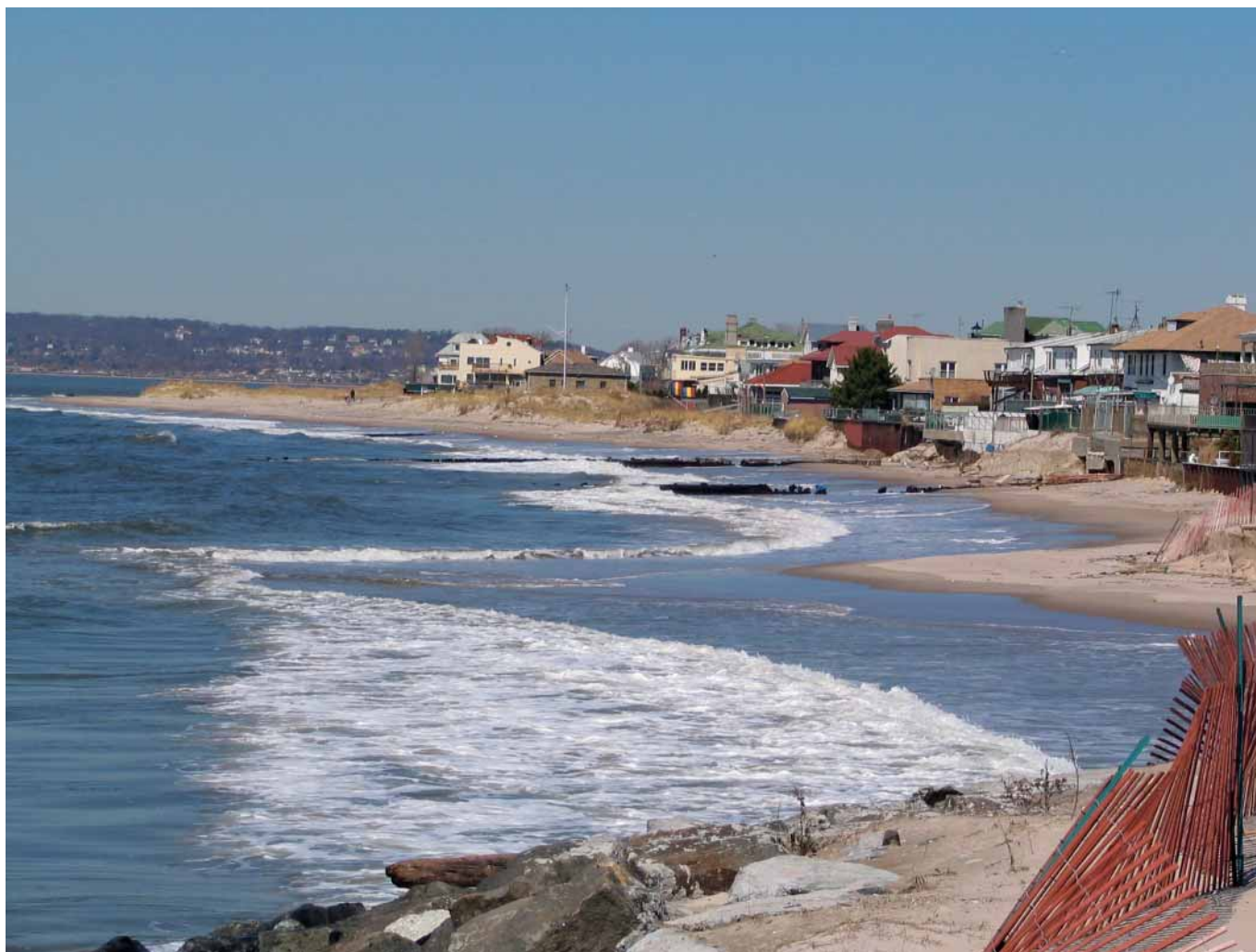
Versillen in beleidsvorming

Een ander verschil in beleidsvorming is dat het vaak lagere overheden zijn die met nieuw beleid (zoals klimaatadaptatie) komen, dat - bij gebleken succes of brede acceptatie - wordt overgenomen door andere gemeenten en staten, en nationaal. Zo heeft het feit dat 37 staten over een klimaatplan beschikken, geresulteerd in het aannemen van een nationale wet met een voorstel voor een raamwerk voor het nationale klimaatbeleid, dat voortbouwt op hetgeen al op staatsniveau in ontwikkeling is.

Op federaal niveau zijn er drie wetten (Clean Water Act, Wetlands Act, Coastal Zone Management Act) die doorwerken in het lokale waterbeleid. Daarnaast hebben de staten soms aanvullende wet- en regelgeving die, in tegenstelling tot in Nederland, strikter mag zijn dan de federale. Veelal geldt dat de staten de verantwoordelijkheden en de uitvoering zoveel mogelijk naar lokale overheden delegeren. Deze hebben daardoor een veel grotere vrijheid om eigen regels vast te stellen dan bij ons het geval is, bijvoorbeeld het vaststellen van ruimtelijke plannen zonder toetsing door de staat. In Nederland proberen we bewustwording en gedragsverandering af te dwingen via

In aanwezigheid van verschillende Amerikaanse en Nederlandse bestuurders werd het H2O9 Forum geopend door staatssecretaris Tineke Huizinga, onder voorzitterschap van professor Cees Veerman.

Een deel van het strand van Coney Island is als privé eigendom zeer gewild. De huizen lopen, naar Nederlandse maatstaven, een hoog risico om bij een storm beschadigd te raken. Bescherming is vooral een zaak van de eigenaars zelf. Samenhangende beschermingsmaatregelen zijn moeilijk te nemen vanwege de gecombineerde publieke en private belangen.

belastingmaatregelen (zoals het principe 'de vervuiler betaalt'). De Amerikaanse overheid werkt vaker met positieve prikkels (subsidies) en marktwerking.

Deskundigensessie

Tijdens de sessie met deskundigen werd de Noord-Hollandse kust vergeleken met die van New York/Long Island om mogelijke onderwerpen voor toekomstige samenwerking te bepalen. Kustmorfoloog Rob Steijn (Alkyon) gaf in opdracht van de Provincie Noord-Holland een presentatie over de Noord-Hollandse kust. Gedeputeerde Kruisinga pleitte voor een dubbele aanpak voor een duurzame en veilige toekomst met het oog op klimaatverandering: het op orde houden van de kustverdediging om het achterland te beschermen en tegelijk het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit, bijvoorbeeld door dijkversterkingen te combineren met nieuwe natuurgebieden en recreatiemogelijkheden. Landschapsarchitect Steven Slabbers vergeleek de badplaatsen Zandvoort en Coney Island met elkaar. Beide plaatsen zijn door de (lage) zandige kust kwetsbaar voor de gevolgen van een warmer en grilliger klimaat en toe aan revitalisering na perioden van verwaarlozing.

De conclusie luidt dat op verschillende vlakken kennisuitwisseling kan plaatshebben tussen Nederland en de Verenigde Staten.

De VS kunnen leren van 'onze' (integrale) planvorming voor de lange termijn en de 'Leven met Water'-aanpak. Nederland kan leren van de wijze waarop de Amerikanen rampenbeheersing en risicocommunicatie aanpakken en de instrumenten om economische ontwikkelingen in risicogevoelige gebieden te reguleren.

Andere vragen die van belang blijken te zijn:

- Hoe is een balans te krijgen tussen maatregelen voor de lange termijn (klimaatverandering, bescherming van natuurlijke bronnen) en private belangen (vaak economische belangen op de korte termijn)?
- Hoe kan meer samenwerking ontstaan tussen betrokken partijen bij besluitvormingstrajecten, projectvoorbereiding en uitvoering?
- Hoe kan besef van urgentie voor klimaatadaptatie doorgegeven worden aan de burgers zonder paniek of angst te creëren of de doelgroep ongevoelig te maken? En hoe is politieke wil te verkrijgen voor klimaatadaptatiemaatregelen?
- Hoe kunnen integrale duurzame maatregelen effectief worden geïntegreerd op project- en (lokaal) besluitvormingsniveau en in planvormingsprocessen? Hogere overheden die verantwoordelijk zijn voor deze beleidslijn,

worden vaak gezien als stoorzender en als belemmerend;

- Wat zijn bewezen maatregelen voor adaptatie en wie betaalt voor welke maatregelen?

Sail 2010

Tijdens de bijeenkomsten in New York zijn gemeenschappelijke punten gedefinieerd voor kennisuitwisseling, zoals (integrale) visieontwikkeling- en planvormingsprocessen voor de lange termijn, klimaatadaptatie, rampenbeheersing en risicocommunicatie. Verkend wordt of Noord-Holland tijdens Sail 2010 een waterconferentie kan verzorgen, waarvoor de Amerikaanse (bestuurlijke en zakelijke) contacten worden uitgenodigd.

Lilian Bernhardt (Provincie Noord-Holland)
Ruurd Schoolderman (Twynstra Gudde)
Hans Balfourt (ministerie van Verkeer en Waterstaat)